

Plzeňský literární život

Knihovna města Plzně / Pro libris / Ason-klub

Kruh přátel knižní kultury

Ročník XXV / 2026

5

OBSAH

EDITORIAL

POEZIE

Milena Hasalová: C'est mon parfume ... 2

PRÓZA

Marek Velebný:

Jak jsem zase dělal společnost 4

JUBILEUM

Jiří Hlobil: Shůry dáno 6

PŘEDZVĚSTI

Petra Kohoutová:

Duchové minulosti přicházejí 8

PLŽ SMAJLÍK

Daniel Mikeš:

Hrádek v proměnách času 9

ILUSTROVANÉ ZBYTEČNOSTI

Vhrstí: Ludwig van Beethoven 12

LISTY ASON-KLUBU

DRABBLE & DRABBLE

Peggy Kýrová:

Těžký život instruktorů,

Dobrá rada nad zlato 13

POSTPRAVDY

Stanislav Bukovský: Námluvy 14

MLADÝ ZÁPAD

Kateřina Štěpánová:

Balada po telefonu 15

POZAPOMENUTÉ KNIHY

Vladimír Novotný:

Chodníky z bláta 16

(NE)KRITICKY

Jiří Staněk: Šifra Mistra Šmída 18

ZPĚTNÉ ZRCÁTKO

Stanislav Bukovský:

Temné džbány 20

ZVONCE KONCE

Vladimír Novotný:

Žena literárního kritika 23

EDITORIAL

Není snad kromě dětí nikdo, kdo by si neposteskl, jak „ten čas strašně utíká“ nebo „to to letí...“ Ano, nesporně je to pravda. Vždyť i Piž vychází již v pěta-dvacátém ročníku a... i někdejší doby- vatel divadelních prken a dívčích srdcí slaví kulaté a vzhledem k jeho neutu- chajícím aktivitám neuvěřitelné životní jubileum. Velký improvizátor, neúnavný kulturní organizátor, moderátor i peda- gog, na jehož literární a dramatickou vý- chovu vzpomínají generace někdejších studentů, a také příležitostný básník Jiří Hlobil totiž oslaví sedmdesátku. Zlobilo- vy květnové slavnosti byly poprvé uvá- děné v roce 1996 na dvorku děkanátu Pedagogické fakulty, takže je čeká re- příza po třiceti letech.

Snad i Piž bude tak nezlomný a bude mít takovou výdrž! Příslibem jsou jeho autoři. Z Ason-klubu vyrostlá básnička Milena Hasalová, dnes s osobitou vůní poezie. Ani mladistvě naivistický text Marka Velebného neprozrazuje, že i on překročil padesátku. Z generace Ason- klubu pochází i Daniel Mikeš, do jeho řad patřil i spisovatel a výtvarník Vhrstí a pod dívčím jménem Nová kdysi psá- vala poezii i jeho paní Kateřina. Ano, ano, to to letí.

Že by přicházeli duchové minulosti? Ne, to je malý příspěvek Petry Kohou- tové: ukázka z její knihy, kterou chystá u našeho vydavatele Miloslava Krista. Pak jsou tady i stálíce posledních roč- níků jako Peggy Kýrová nebo stálíce mnohem stálější čili Stanislav Bukov- ský. A také Jiří Staněk ohlížející se za knihou o Zdeňku Šmídovi a za jeho Paměťmi. A hlavně texty otce spoluzá- kladatele Vladimíra Novotného. Nejen on vzdává hold nezapomenutí, napří- klad s Françoisem Villonem diskutuje z Mladého Západu Kateřina Štěpánová. Budiž lásce i mládí v měsíci máji stále shůry dáno.

Jana Horáková

xxx

Po těle chrta
se prohánělo schizofrenní stříbro
a mluvilo v moudrech
o přežití
Nevědělo jak
Zapomnělo
Není třeba vína ani ovínění
aby to dávalo smysl
jen si vzpomenout

Pracovní postupy

Líná zvířata
táhnou řečištěm
na noční výlety
za kratochvílemi
jistého gentlemana
Co chvíli se objeví
na hladině
obalená kalem
a krásná
k uvzdychání
První temné
doušky
nutí ho
k hrátkám
se slovy
která ztrácí
(jen co je najde)
ve prospěch
neživé
svíjející se hmoty
Znuděn jak idiot na hranici možností

xxx

Zbývá zajít
pro drobnou řezbu z olivového dřeva
do obchodu s voskovicemi a tlachy
(do vosku kreslím obličej
– je to zábavné
tváří se všelijak)

Kousek italského srdce
horniny
– to je jedno
hlavně když je to podstatné
a kořeněné

Pro dny horké a dlouhé
zajít si jen tak
pro nic za nic

Bez hradní kaple

Zalhal-li kouř z vodní dýmky
pak ve víře ve vanilku
odpusť mu
pane v kabátci z mlhy
(jsi zběhlý v heraldice)
jakož i my
ne my mu odpustit nedovedem
Je příliš svůj a všudypřítomen

Září ten poslední

V rozhledu mi brání fialová koala
po povrchu korzují tucty
potenciálních nebožtíků

kdybyste tak tušili
jak jste nádherní
triviální
a ošoupaní přežitím
Oblékám se
cítím vůni své dryády
Reálné postavy
mě svírají v náručí a něco říkají

řídka konverzace s Pavími očky
miluji Paví očka
mám živé tváře
tváře do ještě živého masa
to ta horká lázeň
C'est mon parfume,
c'est perfect
možná to nezavazí ta koala

PRÓZA

MAREK VELEBNÝ

Jak jsem zase dělal společnost

V pondělí jsem byl kupodivu cvičit, jógu. Ne, že bych z toho byl nadšen, spíše jen to byla taková možnost, jak se znovu přinutit hýbat, řekjeme tomu cvičit, a být v blízkosti krásné milé kamarádky Lucie. Ona se zmínila, že druhý den pravděpodobně pojedou do Prahy s autem do servisu, což znamenalo, že by uvítala, aby jí někdo dělal společnost, aby nejela sama. Druhý den jsem čekal po poledni na zprávu, zda tam pojedou. Bylo krásně, slunečno, i když zima, a tak jsem uvažoval, pokud nedostanu brzkou odpověď, že sjedu na procházku na Bolevák. Než ale měla přijet na zastávku v Sadech dvacítká, volala Lucie, že pojedou. Tak jsem sedl na jednotku a jel za ní na Slovany.

Cesta utíkala celkem v pohodě, většinou jsme byli v rychlém levém pruhu a předjížděli kamiony. Až před Berounem jsme viděli blikající vozidla integrovaného záchranného sboru a říkali si, zda to na zpáteční cestě bude již odstraněno. Byla to nehoda kamionu.

V Praze v Motole na sjezdu na Plzeňskou ulici jsem si všiml benzínky, kde jsme minule tankovali, a ptal jsem se, kam jedeme, když Lucie říkala, že to bude na kraji Prahy. Prý je to překvapení a brzo tam budeme. Říkala, zda vím, kde je muzeum trabantů. A za malou chvíli jsme byli v servisu. Byla objednaná, tak ji vzali na řadu hned a prý tak hodina, hodina a půl, pak zavolají. „Můžeme jít na čaj, kávu do muzea trabantů nebo tě zatáhnou do lesa,“ říkala se šibalským úsměvem Lucie a rarášci jí svítili z očí. „Tak dobře, já to tu znám, je tu hned vedle romantický lesopark Cibulka,“ odpověděl jsem. „Pojď,“ řekl jsem, „teď tě do lesa zatáhnou já.“ Zkontroloval jsem si to na mapě, šli jsme kolem chrtího závoďiště a za ním jsme odbočili vpravo do mírného kopce k usedlosti Cibulka. Před lety jsem tam vedl svou

platonickou lásku, a když jsem jí ukazoval zchátralý čínský pavilonek a řekl jsem, že mám rád ruiny, tak se s úsměvem ptala, zda tím nemyslím ji. Lucii jsem vzal k usedlosti Cibulka a čínskému pavilonu, již opravenému, a trochu jsme se slunili v slábnoucím zimním slunci. K romantické rozhledně jsme nešli, to spíš někdy v létě.

Když začalo slunce klesat a paprsky slábnout, vrátili jsme se zpět k muzeu trabantů a dali si čaj. Lucie si dala retro Milu. Já měl sladké splněno z dopoledne makovým koláčem u mé koučky. Ještě jsme skoro nedopili čaj a už měla Lucie telefon, že auto je hotové. Šla to vyřídit dovnitř a mně zrovna volala Kecalka, prý co dělám a kde jsem. „Jsem v Praze,“ říkám. „Cože, v Plaze?“ ptá se. „Ne, v Praze, tady je blaze,“ odpovídám. Pak vidím stejný typ auta, uvnitř žena v oranžové mikině, jakou nosí Lucie. Otevírám dveře auta, chci nasednout a vidím, že to není ona. Jsem zmatený. „Já Vás asi nesvezu,“ říká neznámá mladá žena. „Ježíš, omlouvám se, promiňte,“ couvám a koukám, že jsem chtěl vlézt do jiného auta stejné značky. Za chvíli vyjde Lucie a směje se té vtipné příhodě.

Klidně bych se i někde stavil, ale Lucie jede hned zpět, aby byla doma brzo. Ale to se za chvíli stane pojmem relativním. Jedeme proti zapadajícímu slunci, které je jako velké zářící oranžové kolo. Když vyjíždíme z Prahy, Lucie jede na férovku v záchranářské uličce mezi dvěma pruhy. Ale provoz je velmi silný a de facto od Rudné stojí. Dost aut předjíždíme tou záchranářskou uličkou. Přemýšlím, zda je lepší sjet z dálnice, jestli to v Rudné jde. Pak sjedeme od kolony kamionů z dálnice v Loděnicích. Jen jestli to byl dobrý nápad. Lucie to chce vzít přes Karlštejn. Mně to ale připadá lepší na druhou stranu a navádím ji po staré hlavní na Beroun. Před Berounem se už stmívá a před námi se táhne jakoby téměř nekonečná kolona s červenými zadními světly. Na odpočívadle si musí nutně odskočit, a tak si přidřepne za autem a mně se přitom hned vybaví ta dobře známá úvodní scéna z českého filmu Holka na zabití, kde herec Olmer přejede svou čurající milenkou. Zkouším hledat články o havárii na internetu, zda už bude havárka odklizená, nebo v jaké fázi se nachází, a znovu zapřemýšlím, kudy dál, zda projet Berounem na Zdice, ale když je havárka u Králova Dvora, rozhodnu se na začátku Berouna odbočit na Nižbor a do Zdic to objet zadem. Kamarádka manžel taky v telefonu radil, buď abychom se v Berouně stavili na večeri, nebo to objet někudy na ten Nižbor. Z Berouna jedem na Hýskov, tam jsem byl předloni s kolegy cestou na natáčení česko-vietnamského filmu v Mníšku pod Brdy.

Dál už je to potmě, jedeme skoro sami potemnělým lesem. Lucie si volá přes bluetooth s kamarádkami a já sleduji navigaci a spekuluji, kudy pokračovat na Plzeň. Žádám Lucii taky o zastávku na úlevu, i na mne už to cestování bylo moc. Sledujeme nedočkavě značky, které ukazují směr k dálnici. Projíždíme předtím Nižborem přes most, nad kterým je krásně osvětlen hrad či zámek. Blížíme se zpět k dálnici, z kopců je vidět v údolí

svítící Králův Dvůr a Zdice, tak raději ještě kousek doprava na Zdice, pak se již orientuji a na konci městečka se napojujeme na dálnici, kde to již fičíme s hlubokým oddechnutím konečně na Plzeň. Kdyby bylo méně hodin, mohli bychom se stavit v Rokycanech v mé oblíbené vietnamské restauraci. Takže když to zrekapituluji, zpět z Prahy jsme vyjeli kolem čtvrté a do Plzně dorazili až na sedmou. Ale proč ne, bylo to přece tak dobrodružné, trochu romantické, alespoň mám další námět na mojí povídku, a hlavně jsem s Lucií. Kamarádka mne vzala k nim na večeři. Její manžel říkal, že jsme mohli na Zličíně zajít do IKEA na večeři, abychom nemuseli čekat v kolonách. Ale rád si to s Lucií zase někdy zopakují a zatáhnou ji tam dál do lesa, do toho romantického lesoparku Cibulka. Lucie – je to přece jen „postrach ulice“. Tak ještě na závěr poděkování, obejmutí a přání na dobrou noc.

JUBILEUM

JIŘÍ HLOBIL

Shůry dáno

Blahopřání k svatbě

Od dávných dob platí lásky kánon
Že rytíř De Grioux miluje svou Manon
A v noci, ve dne i po ránu
Cyrano ctí krásnou Roxanu
I Julie jde za láskou a snem
Za tím známým příběhem se slavným Romeem
Láska je bolest, jež nebolí
Láska je složitě vztahu soukolí
Láska je oheň, zbytečné, proč se ptát
Láska krásně hoří, však nutné je přikládat
Láska jak horečka vzniká a mizí
Láska je jak drahokam ryzí
Láska se chová rozmarně jako děcko
Někdy nechce nic a jindy všecko
Láska je jak měsíc, prosím, nesmějte se
Když neroste, zmenšuje se
Láska, jak jistě mnohý z nás ví
Je jedinou řečí, již každý rozumí
Láska je stálá, ať bdím, či spím
Láska je bohatství, ne však vlastnictvím
Láska je krásné pomatení smyslů
Však dá se léčit pouze manželstvím

Každý má svého anděla

Věřte či nevěřte, s tím už se těžko něco udělá
Věřím, že každý z nás má svého anděla
Mají v očích lásky a srdce pod křídly
Létají tiše, a kde mají obydlí?
Dívejte se pozorně
Možná teď vedle vás sedí na židli

Když je prý někdo hodně sám
Je anděl shůry zavolán
A tam se jen tak někdo nesplete
Možná má anděl podobu vašeho dítěte

A možná je krásný a moudrý jako vaše máma
Člověk se cítí vždy v bezpečí, když je tu s náma
Ale někdy je anděl přísný, i to se ví
To když v báječném tátovi anděl dlí

A proto, můj ty krásný světe
Anděly zbytečně nehledejte
Většinou vedle vás na stráži lehce spí
A když je zapotřebí, včas přiletí
V mrazu, horku, ve dne, či je-li noc
Ochránit lásku a život přiletí k vám na pomoc
S tím už se těžko něco udělá
Věřte, že každý z nás má svého anděla

Rady nejen do zahrady

Neztratit od domu klíč
Na jaře pozvednout rýč
A umět odpálit míč
Včas rozeznat kýč
Umět odejít pryč
Jen na tu pravou lič
A životem klidně fič
Když uvidíš lync
Nechovej se jak pinč
A chlapsky pořádně křič
Překonej hlad i lásky chtíč
Nepodlézt, přeskočit tyč
I z hovna uplést bič

PETRA KOHOUTOVÁ

Duchové minulosti přicházejí

Moje garsonka je jako obvykle perfektně uklizená. Celou jednu stěnu zabírá knihovna, knihy se v ní tlačí od stropu až k podlaze. Dívám se z okna, venku se stmívá a prší. Tmu nemám ráda, bojím se jí. Vítr prudce hodí náruč deště proti okennímu sklu. Jako kdyby mi tma dala facku. Zatáhnu závěsy, rozsvítím a otočím se k oknu zády. Očima pátrám v knihovně.

Žlutý sešit vypadá mezi knihami trochu nepatřičně, ale sáhnu právě po něm. Našla jsem ho před několika dny při úklidu maličkého sklepa, který ke garsonce patří, a ten nález mě překvapil. Vůbec jsem netušila, že svůj žlutý sešit ještě mám.

Alena měla psa. Byl to jezevčík a jmenoval se Špageta. Na tom by ještě nebylo nic zvláštního, ale Alena uměla se Špagetou mluvit! Mohla mu říct každé svoje tajemství a on zase říkal svoje tajemství jí. Nikdo jiný jim nerozuměl, ani Aleny sestra, ani rodiče...

Zasměju se dětskému vyprávění o Špagetovi, zasměju se i vzpomínce, jak Karlík vyskakoval jako maxipes Fík na pružinách, jak mi olizoval ruce a obličej... a pak se mi smích zlomí v pláč. Karlík na lehátku u veterináře, nahrbený, s prosebným pohledem: „Pomozte mi přece, lidi! Udělejte něco!“ Jenže lidi nemůžou udělat nic. Ani já, ani rodiče, ani ségra. Soucit ve tváři veterináře. Injekce. Domů si odnášíme obojek a vodítko.

Tečou mi slzy a nečekaně mě zaplaví další vzpomínky. Pátrám za ostnatým drátem, hledám tajemství, policajti vezou mě a ségru vozem VB, a potom... Prudce žlutý sešit zavru, a ještě přitlačím ruce na jeho koženkové desky. Chci ty vzpomínky znovu uvěznit uvnitř, byly přece tak dlouho zasuté někde hluboko, chci je udržet schované ve žlutém sešitě.

Spát jdu s očima napuchlýma pláčem. Noční lampičku nechám svítit, nechávám ji tak každou noc. Ve snu utíkám za Karlíkem podél řeky, pejsek se občas otočí a vesele ňafne „poběž, neloudej se,“ ale vzdaluje se mi víc a víc, nemůžu ho chytit.

Uprostřed noci se najednou vzbudím a podívám se do knihovny. Skoro jsem v pokušení si myslet, že mě vzbudilo, jak na mě žlutý sešit zavolal. „Co když ti můžu pomoci? Co když spolu najdeme odpovědi? Proč se ti zdává o těch dáblech, proč se pořád něčeho bojíš, proč...?“ – „To asi těžko,“ pomyslím si. Pokud vůbec něco potřebuju, tak spíš psychologa než sešit malé holky. A vůbec, spousta lidí se bojí tmy. Spousta lidí má zlé sny. Možná nepotřebuju vůbec nic. „Co po mně chceš? Vždyť ani nejsi deník. Jsi jen plný vymyšlených příběhů,“ říkám v duchu žlutému sešitu.

Snažím se znovu usnout, ale už se mi to nepodaří.

Úryvek z připravované knihy „Zakázaný vysílání“

DANIEL MIKEŠ

Hrádek v proměnách času

HRÁDEK MINULOSTI

HRÁDEK LUCEMBURSKÝ
HRÁDEK ROŽMBERSKÝ
HRÁDEK NOTNĚ ČESKÝ
HRÁDEK BUJNÝ
HRÁDEK PROSTĚ KUJNÝ
HRÁDEK VZNIKU HAMPLOVA
I HRÁDEK ROZVOJE TOVÁRNY
POZDĚJI PAK HRÁDEK BÍLÁ CEREKEV ŽELEZÁRNY
HRÁDEK OCELOVÉ SRDCE ROKYCANSKÉHO OKRESU
HRÁDEK MÁ SVOU JASNOU OCELÁŘSKOU NOBLESU
HRÁDEK MĚSTO HUTNÍKŮ
HRÁDEK HRDÝCH DĚLNÍKŮ
HRÁDEK ALEGORICKÝCH VOZŮ
HRÁDEK ZNÁ SVOU PROGNOZU
HRÁDEK OBCHODNÍ DŮM ROZVOJ
HRÁDEK ČEKÁ JASNÝ VÝVOJ
HRÁDEK ŠTAFETY PŘÁTELSTVÍ
I HRÁDEK MÁ SVÉ POSELSTVÍ

RODNÝ HRÁDEK

HRÁDEK MAMINKY A TATÍNKA
JSEM ŠŤASTNÉ DÍTĚ
V HRÁDKU NEJSEM VÝJIMKA
HRÁDEK HUSÁKOVÝCH DĚTÍ
HRÁDEK KONCE 20. STOLETÍ
HRÁDEK ZÁVODU MOTOKÁR I ZÁVODU MÍRU
V HRÁDKU NEZTRÁCEJ NIKDY SVOU VÍRU
HRÁDEK CHYLICE U SVATÉHO JAKUBA VĚTŠÍHO
HRÁDEK DOKONCE VÝZNAMU HLUBŠÍHO
HRÁDEK PLNÝ SEDMIKRÁSEK
HRÁDEK PRVNÍCH NĚŽNÝCH LÁSEK
HRÁDEK V LESÍKU A TAKY V LOMU
HRÁDEK NE FAKT UŽ MUSÍME DOMŮ
HRÁDEK TAKY POD MOSTEM A U KRAJANA

HRÁDEK I PRINCEZNA MOJE MILOVANÁ
HRÁDEK MĚSTO ŠUPLÍČKU A BIGBANDU
HRÁDEK STVOŘIL NEJEDNU LEGENDU
HRÁDEK NA HŘIŠTI A U STARÉ ŠKOLY
HRÁDEK TO BYLY I TÁBORY
HRÁDEK V JESKYNÍCH A TAKY U VOJTĚCHA
HRÁDEK SI SVÉ KOUZLO JIŽ NAVŽDY PONECHÁ
HRÁDEK BETONU, KULTURÁKU, U PECHŮ
MUZIKANTA, DŽBÁNKU I SVOBODY
HRÁDEK NA OKRAJI BRDSKÉ PŘÍRODY
HRÁDEK A NOVÁ HUŤ NEJEN DVĚ ZASTÁVKY VLAKU
HRÁDEK MĚSTO ZÁZRAKŮ
HRÁDEK FOTBALOVÉ HŘIŠTĚ A TAKY PĚKNÝ KOUPALIŠTĚ
HRÁDEK TOŤ NAŠE VYSNĚNÉ BYDLIŠTĚ

HRÁDEK PŘÍTOMNOSTI

HRÁDEK NOVĚ MĚSTO ZELENĚ
HRÁDEK VE VÝVOJI PŘIROZENĚ
HRÁDEK DĚTÍ, MUŽŮ A HLAVNĚ ŽEN
HRÁDEK OBCHVATEM, OBCHODEM
I VÁLCOVACÍ STOLICÍ NOVĚ OSVĚŽEN
HRÁDEK NOVÝCH PARKOVACÍCH MÍST I SOLÁRNÍCH PANELŮ
MÁME NAVÍC WORKOUTOVÝ HŘIŠTĚ, CHODNÍKY I DALŠÍ KAMERU
MODERNIZACE LESÍKA, LÉKAŘSKÉHO DOMU A TAKY ZÁKLADKY
HRÁDEK MĚSTO SKORO JAKO Z POHÁDKY
HRÁDEK MĚSTSKÉ POLICIE A ZELENÉ ENERGIE
HRÁDEK TO JE PROSTĚ FANTAZIE
HRÁDEK TĚLOVÝCHOVY, RYBÁŘŮ, ZAHRÁDKÁŘŮ, SENIORŮ, NĚHY,
IMMANUELA, JAVORU, VČELAŘŮ, KYNOLOGŮ, PINČESU, PIONÝRA,
VETERÁNŮ, KNIHOVNY A DALŠÍCH BEZVA SPOLKŮ A SLUŽEB
TO JE PŘESNĚ HRÁDEK – MĚSTO TAJNÝCH TUŽEB
HRÁDEK RŮZNÝCH OBCHODŮ, ZMRZKY, LÉKÁRNY A TAKÉ MOŠTÁRNY
HRÁDKU CHYBÍ MOŽNÁ UŽ JEN TAK HVĚZDÁRNY
HRÁDEK FESTIVALŮ, DOMU KULTURY A LETNÍHO KINA
V HRÁDKU TAM TO VŠECHNO ZAČÍNÁ
NO FÍHA – HRÁDEK
TO JE VÁŽNĚ DNES UŽ I NOVÁ KNIHA
HRÁDEK MÁJŮ A TANEČNÍCH
HRÁDEK ZÁLEŽITOSTÍ SRDEČNÍCH
HRÁDEK TURNAJŮ A TRADIC
HRÁDEK I DOBROVOLNÝCH HADIC
HRÁDEK BÁLŮ A PLESŮ
HRÁDEK PROSTĚ PERLOU OKRESU

HRÁDEK SLIBNÉ BUDOUCNOSTI

HRÁDEK PLÁNOVANÍ

HRÁDEK BUDOVÁNÍ

HRÁDEK MĚSTO ŽIVOTA

HRÁDEK TO JE TRVALÁ HODNOTA

HRÁDEK BUDOUCÍ MĚSTO ROKU

HRÁDEK ZKRÁTKA MĚSTO POKROKU

HRÁDEK BUDE I MĚSTO KULTURY

V HRÁDKU FUNGUJÍ PROSTĚ VŠECHNY INFRASTRUKTURY

HRÁDEK ČISTOTY A JISTOTY

HRÁDEK DOBROTY A OCHOTY

HRÁDEK UDRŽITELNOSTI

HRÁDEK ŠŤASTNÉ SPOLEČNOSTI

HRÁDEK CHYTRÉ MĚSTO

HRÁDEK DOKONALÉ MÍSTO

HRÁDEK MĚSTO INOVACE A TRANSFORMACE

HRÁDEK JASNÁ DOVOLENKOVÁ DESTINACE!

HRÁDEK BUDE I MĚSTO RODINY

HRÁDEK NÁŠ – PROSTĚ JEDINÝ

HRÁDEK TAKÉ MĚSTO KAMARÁDŮ A PŘÁTEL

HRÁDEK MĚSTO SPOKOJENÝCH OBYVATEL

HRÁDEK JE A BUDE MĚSTEM LÁSKY A NADĚJE

MÍSTEM, KDE SE KAŽDÝ VŽDY RÁD USMĚJE

HRÁDEK MĚSTO KLIDU A BEZPEČÍ

HRÁDEK PROSTĚ JE A BUDE NAVŽDY NÁŠ

A TO BEZ OKOLKŮ A BEZ ŘEČÍ

HRÁDEK, HRÁDEK, HRÁDEK

PROSTĚ NÁŠ MILOVANÝ HRÁDEK

TO UŽ JE OPRAVDU

SKORO POSLEDNÍ ŘÁDEK

TAKŽE NA ÚPLNÝ ZÁVĚR

HRÁDKU NYNÍ TŘIKRÁT

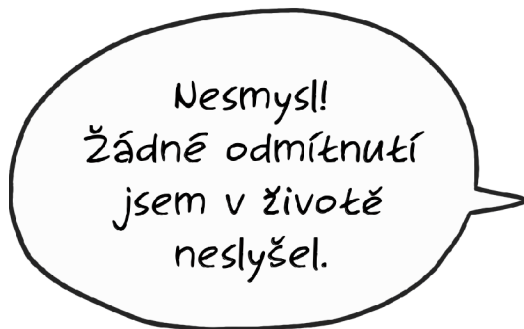
ZDAR, ZDAR, ZDAR

A NIKDY ŽÁDNÝ ZMAR

AHOJ

VHRSTI

Ludwig van Beethoven

Ludwig van Beethoven se nikdy neoženil. Několikrát v životě neúspěšně žádal o ruku – vždy byl odmítnut.

- Není známo datum Beethovenova narození. Uvádí se tedy den před jeho křtem.
- Jeho otec byl extrémně nesmlouvavým učitelem klavíru, který přiváděl svého syna často k slzám.
- Pro svou snědší pleť dostal ve škole přezdívku Španěl. Je pravděpodobné, že měl maurskou krev.
- Mladý Beethoven se toužil setkat s Mozartem. Když se to povedlo, začal mu hrát Mozartův klavírní koncert. To však génia nezajímalo a pochválil jej, až když mu předvedl své vlastní skladby.
- Beethoven nechtěně založil pozoruhodnou tradici skladatelů, kteří napsali za svůj život právě 9 symfonií jako on – Schubert, Mahler, Dvořák...

PEGGY KÝROVÁ

Téma: Učení, mučení

Těžký život instruktorů

To není možný! Takový nemehlo! Panebože, do čehos to duši dal!

Klid, zhluboka dýchat. Nádech – výdech...

Můžeme pokračovat.

„Takže znovu, prosím. Sešlápnout spojku. To je ten pedál vlevo. Sešlápne ho levou nohou. Zařadte si jedničku. To je k sobě a dopředu. Áno, tak je to správně. Držte spojku sešlápnutou a otočte klíčkem v zapalování. Výborně. Netúrujte ten motor, stačí jemně držet plyn. A teď pomalu pouštějte spojku...“

Auto vyrazilo vpřed jako splašená kobyla a narazilo do jiného stojícího o notný kus dál.

Vzápětí bylo lze vidět zoufalou instruktorku, která tlouče hlavou do zdi, a uplakaného blondáka, zkroušeně se ploužícího pryč.

Téma: Kam se poděl hrdina?

Dobrá rada nad zlato

Autor dopsal povídku a s úlevou zaklapnul počítač. Hrdina překonal všechny nástrahy a po několika téměř beznadějných situacích a pár drastických scénách zlikvidoval padoucha ohrožujícího svět. Zítra to pošle Betě. A spolužačce. Ve škole mívala nejlepší slohy. A ségre. A kamarádovi.

Ségra měla námitky ohledně razantnosti hrdinových zásahů. Spolužačka změnila hrdinův způsob vyjadřování. Mluvil teď jako anglický gentleman. Nejdelší rozbor přišel od Bety – správný hrdina nechytáčí, nekleje, nepije, nekouří, jedná čestně a eticky a nikdy nedělá všechno sám.

Autor opravil povídku a znovu rozeslal.

Od kamaráda přišla krátká odpověď: „Je to mdlý a vo ničem. Kde tam máš nějakýho hrdinu?“

STANISLAV BUKOVSKÝ

Námluvy

Když se dva jedinci opačného pohlaví sblíží, ne bezdůvodně se říká, že se sčuchli. U zvířat je to bez diskuse, ale platí to i u lidí, byť ti si to možná ani neuvědomují. Lidé se hlavně spoléhají na zrak a sluch. Čich je prý ale ze všech smyslů vývojově nejstarší a má při výběru partnera pro případné plození potomků zásadní význam. I lidé, jako ostatní živočichové, cítí, který partner je geneticky pro ně nejvhodnější, nejméně příbuzný. Takový má pravděpodobně jiné závadné geny a mezi těmi tisíci, co jich jenom je, se vždycky takové najdou. Od obou z rodičů potomek dědí všechno po jednom genu, takže každý má vždy dva, ale uplatní se jen jeden z nich, gen dominantní, což je zpravidla ten zdravý. U příbuzných jedinců je větší pravděpodobnost, že jejich potomek od rodičů podědí v některém případě oba geny defektní. Jeden vadný gen nevadí, jsou-li vadné oba, má to fatální následky. Proto lidé i zvířata, nechá-li se to na nich, se vyhýbají příbuzenské plemenitbě.

Samozřejmě při výběru partnera hraje svou roli rovněž všestranná přitažlivost. Žádoucí je najít takového, který je silný, inteligentní a odolný, s dobrou imunitou. Sílu a vzhled lze vnímat očima, inteligenci sluchem a imunitu opět nejspíš čichem. Jistě je důležitá také povaha, tu však lze poznat až po jisté době při osobním styku, pokud možno v kolektivu. V tom už ale asi partnerova vůně vodítkem nebude.

Namlouvání je však také zábava, hra, kultura. I mnohá zvířata si při námluvách potrpí na různé rituály, tančí, zpívají, svádějí, soutěží i zápasí. Zamilovanost a láska přicházejí samy od sebe a ne z rozhodnutí, že teď se dotyčný(á) do někoho zamiluje. Je v tom přirozenost, krása a poezie. Ovšem předpokladem pro takový přírodou předurčený průběh sblížení je život v kolektivu. Ten není dopřán těm, kteří po všechen čas jsou jakoby připoutáni k počítači.

Ti, co si hledají partnera přes internet či na inzerát, si kupují zajíce v pytli. Ale i v minulosti se přirozenému sblížení mužů a žen volný průběh často nedopřával. Králové a vyšší šlechta upřednostňovali sňatky mezi příbuznými a sedláci pro své potomky nehledali partnera, jenž by se jejich dětem zamlouval, ale takového, který dostane chalupu, peníze, pole a krávu od táty. Když to pak s takovým, zvláště manželky z donucení, nemohly vydržet, musely nemilovaného manžela někdy otrávit. Dnes se lze našťástí nevhodného partnera zbavit rozvodem. Což se ale mnohdy až nadožívá.

KATEŘINA ŠTĚPÁNOVÁ

Balada po telefonu

Zmerčím to broukání či
bručivé dunění z roucha
v mém područí
krabičku přikládám, zvědavě naslouchám
kdopak se po síti na vlnách přivál k nám:

„Já u pramene jsem a žízní hynu,“

„dlím v cizotě, kde svou mám domovinu,“

„směji se v pláči, doufám v zoufání,
mně lékem je, co jiné poraní,“

„kde světlý den, tam cestu sotva znám,“

„svou znalost vděčím náhlým náhodám,“

„dím dobrý večer, jitra-li se skví,
mám vše, co chci – nic, na čem srdce lpí,“

„k věcem, jichž neznám, horoucně se vinu,“

„kdo ke mně vlídný, tomu dávám vinu,“

„a labuť černá jako havran dí,
v tom spojence zřím, kdo mi ublíží,“

„mám v mysli vše, jen ne to nejbližší,“

„ó, kniže, každý, kdo čte, ať ví,“

„nic neznám, ač mám o všem vědomí.“

„Co chci? Být z těch zas, plat kdo brátí smí,
srdečně přijat, každým odmítán.“

promiňte, asi číslo jste si spletl

v cizině vaší neskví se jara květ,
zavěste, prosím, já nemám na účet,

člověče, mrzáku, co s vámi dělat mám,
cizinců hovory já zřídka přijímám,

zapněte GPS, mapy připraveny,

vy jste jak ve světě v životě ztracený,
vy - loňský sněhu, vy cype zasněný,

nedějte ničeho, od vás jen pokoj chci,
hipisák záhrobní, žabožrout na wi-fi,

k Freudovu učení než k cizinci se hlas,

neradím víc, cizáku, sám se spas,
každý můj argument zazdí váš nesouhlas,

tak za optometristu mě máte?
chlape, plácáte páte přes deváté,

je zjevné – hlupoty vám nade vše svaté,
co chcete? smyslu ve vašich žvástech nevnímám.

(Nemůže tušit, že tohle piši, přece,

oddychnu s úlevou, bázeň pustím k řece.)

(Spojení ukončeno. Básníky nepřijímám.)

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Chodníky z bláta

Osob se jménem Jaroslav Šťastný se na Googlu vyskytuje až přemíra, jsou to například sportovci nebo hudebníci, jenže pátrání po nějakých spolehlivějších informacích o západočeském prozaikovi Jaroslavu Šťastném odkazuje k názvu jeho prvotiny: jde totiž o putování po příslovečných chodnících z bláta. Vždyť jedna navenek zasvěcená bibliografická databáze sice autorův debut *Chodníky z bláta* (dále už nic jiného) uvádí, pak už ale bezstarostně konstatuje, že autor tohoto jména dosud žije a že se loni dožil osmadvadesáti let. Bude to pravda nebo mnohem pravděpodobněji nějaká náramně ošemetná postpravda? Zpočátku se spokojme s nezpochybnitelnou jistotou, že se spisovatel narodil bezmála před stovkou roků čili 3. prosince 1927 v Kvíčovicích u Domažlic, počínaje středoškolskými studie však trvale žil a poté měl zaměstnání v Plzni. Vzděláním byl stavební technik, v důchodu se prý náruživě věnoval včelaření a rybaření. Zdá se, že málo publikoval, dlouho však pilně psal.

Příslušné databáze v informacích o J. Šťastném vskutku znají pouze zmíněné *Chodníky z bláta*, nic víc. Sluší se a patří jedním dechem podotknout, že tato autorova prvotina vzápětí vyšla v reedici také v Západočeském nakladatelství a nedlouho nato byla v témže nakladatelství vydána rovněž druhá spisovatelova próza *Špagáty na pochodu*, která předtím vycházela na pokračování v plzeňském deníku *Pravda*. Autor v šedesátých letech publikoval i časopisecky, členem tehdy vzniklé skupiny *Červen* se však nestal, po roce 1969 se ale ocitl mezi zapovězenými literáty a mohl psát jedině do takřečeného „šuplíku“. Proto už nevyšly jeho prozaické rukopisy z konce tehdejšího desetiletí, z nichž Bohumil Jirásek ve svém souhrnu literatury západních Čech vyzdvihuje zejména román *Šikulové* jako „rukopis s kritickým pohledem na prostředí stavebnictví a na plané socialistické soutěžení či na proměny chování a myšlení funkcionářů“. Ani další prózy již nespátřily světlo světa, teprve roku 2003 podle Jiráskova tvrzení přišla na svět ještě autorova labutí píseň, próza *Šumavská anabáze*. Téhož roku Jaroslav Šťastný v březnu vydechl naposledy. Škoda, že tenkrát nikdo nenabídl Plži nekrolog.

Není debut jako debut a debut Jaroslava Šťastného se poměrně nečekaně ocitl mezi tituly, které zkraje šedesátých let začal vydávat Československý spisovatel v čtenářsky úspěšné edici *Život kolem nás*, do níž toto přední nakladatelství zařazovalo ne-li nejhodnotnější, pak převážně nejzajímavější soudobé prózy. *Chodníky z bláta* v ní vyšly v dávném roce 1962

jako sv. 21 zmíněné knihovny, ve které tehdy vyšly prozaické novinky z pera kupříkladu Jaroslavy Blažkové, Vladimíra Klevise, Ivana Klímy nebo Jana Procházky – a také psychologická próza Alexandra Klimenta Marie, kterou můžeme pokládat za průkopnické dílo českého literárního neorealismu. Stojí za zmínku, že „odpovědným redaktorem“ Chodníků z bláta se stal právě Kliment (pod svým občanským jménem Alexandr Klimentiev), jenž se dozajista zasloužil o vydání této autorovy prvotiny. S jinými prózami však Šťastný v Praze buď již neuspěl, nebo pokládal za potřebnější je uveřejnit v Plzni.

Středobodem uvedené autorovy prvotiny je „ves v pohraničí“, arciže v západočeském, které dozajista velice dobře znal, závažné však je, že k této více či méně „budovatelské“ tematice se Jaroslav Šťastný ve svých dalších knihách či nevydaných rukopisech už nikdy nevrátil. Bohumil Jirásek konstatuje, že v próze Špagáty na pochodu, vydané v roce 1967, Šťastný „zobrazil plzeňské prostředí, partu mladých lidí a morální problémy“, což byla jedna z frekventovaných tematických linií české prózy po roce 1960, stačí připomenout knihy Karla Misaře a Zdeňka Pluhaře. Později prozaik napsal i pokračování této knihy pod názvem Červení baroni, to však již zůstalo nevydáno. Též v jiných rukopisech víc píše o Plzni, nikoli o pohraničí. Dá se shrnout, že Chodníky z bláta představují svého druhu tematickou výjimku v autorově tvorbě, ale i přiznat, že v Dějinách české literatury 1949–1989 není o Šťastném žel sebemenší zmínka. Jde tedy zjevně o autora víc zapomenutého než pozapomenutého.

Bohumil Jirásek praví ve své příručce ve zkratce o spisovatelově prvotině, že „sleduje vesnici 50. let s postavou mladého agronoma, který musí nastoupit do špatně prosperujícího družstva“. Takových knížek vyšlo tenkrát v tuzemské próze vícero a hypoteticky si můžeme představit, že „Chodníky“ by mohly ztělesňovat nikoli snad polemiku, nýbrž poněkud odlišný pohled na situaci na venkově než tehdy protežované a značně přechválené Zelené obzory, též vesnickou a též „budovatelskou“ novelu tenkrát také teprve začínajícího Jana Procházky. Zdá se, že západočeský literát měl větší smysl pro lidské neduhy a prohřešky než uvedený Procházka, současně má však jeho knížka podobný charakter ideologické agitky. „Idea“ je jeho hrdinům jasná a nade vše, nadšené i méně nadšené družstevníky vychovávají či vedou k plnění úkolů vlastním příkladem – a sám vypravěč připouští, že závěr jeho vyprávění je tuze „škrobený“, zní totiž: „Soudruzi, je třeba odvodnit žito.“

Asi bychom Jaroslavu Šťastnému křivdili, kdybychom jeho debut smetli ze stolu jako víceméně „panelovou“ budovatelskou prózu, v níž se poroučí nejen větru a dešti, ale především lidem. Vždyť v jeho vyprávění se dostatečně věrohodně rýsují skutečné poměry v posovětsku z kolektivizovaném tuzemském zemědělství. Jeho knihu můžeme označit za sociografickou: též takhle se v té době žilo.

JIŘÍ STANĚK

Šifra Mistra Šmída

Homme libre, toujours tu chériras la Mer.

Charles Baudelaire

Před třemi lety (2023) coby literární událost skutečně nepřehlédnutelná vyšla péčí Západočeské univerzity v Plzni úctyhodná de facto pětisetstránková monografie literární teoretičky a didaktičky Ladislavy Lederbuchové Spisovatel Zdeněk Šmíd věnovaná autorovi spojovanému sice s regionem západočeských Sudet, nicméně jej silně přesahujícím jak do vnitro – tak zvláště sousedského cizozemí. Autor v kraji svého času domestikovaný, zejména však obdivovaný a bezmezně milovaný vodáky, horáky i „portáky“ celé někdejší socialistické republiky československé, jenž definitivně odešel (9. 4. 2011) hledat moře, dotčené výše Monsieur Baudelairem, byl tak připomenut vysoce odborně fundovanou prezentací svého díla jako celku i v jednotlivostech (tematicky, žánrově, v kontextu dalších autorů atd.).

A jen dva roky poté vychází jako pokračování první publikace její „druhý díl“ – spíše než pouhý pandán, další várka textů Zdeňka Šmída Zdeněk Šmíd. Paměti a jiné texty z pozůstalosti připravená touž autorkou, jejímiž poradci nejbližšími i nejpovolanějšími byli manželka paní Hana Šmídová a syn pan Darek Šmíd (za příspěví v tiráži uvedených pomocnic a pomocníků a spolupracovnic a spolupracovníků a také Městského kulturního střediska ve Kdyni a Muzea Chodska v Domažlicích). Publikaci vydala Knihovna města Plzně, vypravilo ji vydavatelství Miloslav Krist – ArtKrist Plzeň za finanční podpory Plzeňského kraje, editorkou je Jana Horáková.

Analytické, interpretační či rekonstruuující pasáže tvořící většinu z oněch čtyř set stran nemíním samozřejmě komentovat, jsou posvěceny erudicí autorky i vynikajícími recenzenty, jen poznamenám, že jsou též dostatečně inspirativní (neb ne vždy jedna interpretace bývá ta jediná správná).

Publikace je uvedena vzpomínkou syna, Darka Šmída, následuje cca 110 vysoce odborně vedených, nicméně čtivých stran věnovaných problematice žánru pamětí, diaristiky, vzpomínek, memoárů i v širším kontextu autorům žánrově či tematicky blízkým, podobným atd., až – na s. 128 – vytryskne poezie – Paměti! 1. Jak jsem se narodil a o mé rodině, 2. Krajina (...), Jak moji předkové volali ze zahrady na pole. Silné hlasy, 3. Moji předkové z chalupy, 4. Dědeček za babičkou do Hluboké, 5. Předkové z Německa a Chodska... Dovedeno myslím do r. 1946. Necelých sedm

desítek stran, ale – je tam... Je tam téměř celý i se svým dospíváním, tápáním, pochybnostmi, obavami, zásadami, zkušenostmi, zralostí, rozhořčením, vzděláním, moudrostí, prostotou i skautským: „Slibuji na svou čest...“ Kdo prožíval jeho příběhy Dickem počínaje, sjel Starou či Novou řeku, zpíval Bednu a Wabiho Terezu, putoval půlnočním rychlíkem z Prahy do Popradu a električkou do Smokovca, kdo projel severní Afrikou, Aljaškou, prochodil Malou Fatru a žil v česko-německých Sudetech, setká se už v těchto pamětech s takovým sedmi – osmiletým Zdeňkem, jakého znal v jeho padesáti, šedesáti, sedmdesáti... Nad stránkami Pamětí stejně jako nad každou jeho knihou se vznášejí indiáni, čestní a pravdomluvní Foglarovi hoši, nezkratní cikáni se svými Marienkami, slaboši, hrdinové i zrádci, cítíš křehkou i drsnou poetiku hvězdných nocí, mlhavých rán, poezii přátelství, zalamovaných palců, lásku, zamilovanost, ba potkáš tam i onoho nádherného Quijota z Vývoje literární postavy. Tři mušketýři prý byli čtyři, Zdeněk je pátý: postavou Porthos, noblesou Aramis, hlavou Athos, srdcem d'Artagnan. Jeden za všechny, všichni za jednoho. Vysvětlovat není třeba, stačí číst.

Poté v části uvedené titulkem Překryto časem? jsou zprvu opět představeny a brilantně analyzovány skvosty další: básně a písňové texty (př. Na cikánské téma, La mamma), prózy (př. Česko-německé téma, Na literární téma) a divadelní hry (př. Pověst o Svatošských skalách, Pověst o Andělské hoře, Hra o Kozinovi, Hra o Robinsonovi), a ve všech textech opět On – vždyť vodáci i horáci jsou stejně jako cikáni „kočovným národem“, putují po toku řek či stoupají po strmých svazích, na ohništi si připraví večeři, u něj zpívají své podivné písně a u dohořívajících uhlíků s výhledem na nebe přeplněné hvězdami usínají, aby se probudili v trávě zvlhlé rosou, i rebelové stejně jako Quijote vítězí i prohrávají v bitvách velkých i směšných bez publika, stejně jako Robinson vrhají se bezhlavě kamsi, trápí se a umírají pro klamavé i zklamané iluze...

Publikace je okrášlena obrazovou přílohou s mnoha (tentokrát i barevnými!) fotografiemi takřikajíc z rodinného alba: nejen paní Hana, dcera Jana z prvního manželství (alias Magdalena z „horáků“?), Dita, Darek, na některých s dokumentární patinou možno rozeznat známé tváře někdejších Zdeňkových souputníků – Evy Kantůrkové, Lenky Procházkové, Josefa Hrubého, Michala Viewegha, Haryho Hőfera. Karlovy Vary, Plzeň, Regensburg, Alpy, Norsko, Čína, Malajsie, Borneo, Mexiko, Seychely... Svět ke studiu, ke čtení, ke snění.

Bylo by možno připomínat, vzpomínat a chválit dále, mnohého jsem se dotkl jen letmo, mnohé jsem přeskočil, na mnohé nestačil, žel, čas i život běží, tak již jen klobouček a poděkování za poklad z pozlacených střípků ve skvělé publikaci.

STANISLAV BUKOVSKÝ

Temné džbány

V Ottově naučném slovníku se můžeme dočíst, že v Plzni podle sčítání v roce 1890 žilo 128.042 obyvatel hlásících se k obcovací řeči české a 10.426 k řeči německé. Pro srovnání v Táboře žilo 78.755 Čechů a jen 114 Němců, zatímco v Liberci 1.262 Čechů a 71.838 Němců. Nutno dodat, že k obcovací řeči německé se hlásila i většina Židů, kterých tehdy žilo v Čechách, bez Moravy a Slezska, 94.479.

V roce 1868 se v Plzni v obecních volbách prosadilo české měšťanstvo na úkor dosud vládnoucí německé buržoazie a v roce 1897 se podařilo dosáhnout českého úřadování na plzeňské radnici. Ve 2. polovině 19. století zároveň na Plzeňsku nastal navzdory nevíli německé, někde menšiny, jinde většiny, rozmach českého školství. Do vzniku ČSR se v českých zemích žijící Němci nemuseli ve škole učit česky, a tudíž nemuseli ani česky umět. Přitom Gertrud Fusseneggerová ale píše, že české chůvy německé děti nejdříve naučili česky. Stejně jako ve Vídni, tak i v Praze a v Plzni považovali rakouští, potažmo rakousko-uherští, Němci češtinu za jazyk služek, čeledínů a zedníků, a ti se s nimi museli dorozumívat v jazyce německém a ne naopak. Po vzniku ČSR chodili v Čechách žijící Němci nadále do škol německých, ale češtinu měli jako povinný předmět.

Hned po Velké válce projevila německá menšina tvořící v pohraničních oblastech národnostní většinu snahu o odtržení těchto území od nově vzniklé Československé republiky a jejich připojení k Německu nebo Rakousku. Stát si ale díky podpoře vítězných mocností celistvost zachoval a zdálo se, že iredentistické snahy československých menšin byly zažehnány. Ovšem po vypuknutí Velké hospodářské krize a hlavně pak po uchopení moci v sousedním Německu nacisty, se situace opět vyhrotila. Většina v Čechách žijících Němců se ztotožnila s nacistickou ideologií, což opakovaně dávala najevo od roku 1935 i ve volbách. Následovalo rozbití Československa, vyhnání Čechů z pohraničí a Plzeň se ocitla doslova v obklíčení Německem zabraných území. Pak přišla krutá okupace českých zemí nacistickým Německem. Po válce se situace obrátila. Z obnovené Československé republiky byla nejprve živelně a násilně vyhnána menší část v českých zemích žijících Němců a pak následoval, z rozhodnutí vítězných mocností, vcelku spořádaný odsun naprostě většiny Němců do velmocemi okupovaných zón Německa a Rakouska. Většina Židů se po válce do svých domovů z nacistických vyhlazovacích táborů již nevrátila.

Tak složitý a nelítostný byl osud obyvatel českých zemí ve 20. století. Do Velké války byli Češi ve své zemi občany druhé kategorie. Postupně

se ale, stejně jako Židé, emancipovali a po vzniku ČSR zažili z dějinného hlediska poměrně krátké období nebývalého rozkvětu. Ale ani němečtí obyvatelé českých zemí nepatřili v rakouské monarchii k úplné elitě. Jak Gertrud Fusseneggerová píše, byli posměšně rakouskými Rakušany a německými Němci nazýváni Pémáci, protože měli odlišný přízvuk a líbovali si v pečené huse a povídkách, podle nich v „české korunovační masti“. (Obdoba: Bémák – Pémák, Bourdanin – von Pourdanin.) Po odsunu českých Němců po 2. světové válce, jim praví Němci začali poněkud nelogicky říkat sudetští (nebo snad Sudetští?) Němci, včetně těch z Plzně nebo Prahy. Většinou se nedočkali v poraženém a zchudlém Německu, hlavně pak v Bavorsku, kam jich přišlo nejvíc, zrovna vstřícného přijetí.

Spisovatelka ve své knize zmiňuje německého osvícenského filosofa Herdera a není z toho poznat, zda se s ním ztotožňuje, či spíš jeho názory nebere vážně. Herder považoval Slované, v knize jde hlavně o Čechy, za mírumilovné, krotké zemědělce a drobné řemeslníky, vcelku kulturní, mravné a pohostinné, jež čeká svobodná budoucnost. Vyslovil se s předstihem pro právo národů na sebeurčení.

Zřejmě tento přístup k česko-německým vztahům ilustruje spisovatelka na případu Hanse, který v německé škole neprosplival. Byl tedy otcem poslán do české školy. „Přesazen z nevlídné teutonské půdy do úrodné zeminy slovanské nakonec z českého ústavu vycházel se svatozáří předního žáka.“ Otevřel si knihkupectví, hodně četl, ale svou živnost snad právě proto přivedl ke krachu. Následně se dal na kulturu a u cirkusu točil flašinetem. Jako kdyby tenhle příběh napsal Jaroslav Hašek.

Zatímco čeští spisovatelé devatenáctého a začátku dvacátého století psali v duchu národního obrození, rakouští spisovatelé žijící v Čechách potom, co byly josefínské osvícenské reformy zastaveny, a zadušena byla i revoluce roku 1848, se vydali na cestu rezignace. Typickým představitelem takové literatury byl například neprávem pozapomenutý autor Ferdinand von Saar (1833–1906), který svůj život příznačně ukončil sebevraždou. Tato tvorba jako by předjímalá zánik, neudržitelnost stávajících poměrů. Nebyla kladně přijímána v Německu, pro Němce postrádala atraktivnost pro její zatížení líčením soužití Čechů a Rakušanů a Češi až na výjimky, jakou byl především Karel Klostermann (1848–1923), dávali přednost české literatuře vlastenecké a světové. Klostermann zase nebyl přijat v německém a rakouském prostředí. (Jestlipak byla Gertrud při jejich plzeňských gymnaziálních studiích jeho žákyní?)

O to pozoruhodnější je, byť jde již o jinou dobu, že ačkoliv u nás je mnohem mladší Gertrud Fusseneggerová (1912–2009) téměř neznámá, za hranicemi si vysloužila přezdívku „Velká dáma rakouské literatury“. S ohledem na tento fakt bychom ji mohli označit za světově nejproslulejší v Plzni narozenou spisovatelku. Poděkujme Knihovně města Plzně za to, že vydáním její knihy *Dům temných džbánů* mnohým z nás umožnila se

s její tvorbou seznámit. V knize se dozvíme, jací my Plzeňané vlastně jsme. Protože moc se neměníme. K životu nám odjakživa stačilo a stačí pivo a klid. Ocitujme autorku: „Bůh Gambrinus je pohodlný bůh, v okruhu jeho oparu se nedaří revolucím, převratům a hrdinským činům; kdo rád pije pivo, v míru otupí a tiše tloustne“.

Děj románu se sice odehrává v 19. století, ale byl napsán až po 2. světové válce. Takže popisuje-li autorka minulost, nemůže být neovlivněna tím, co se za jejího života odehrálo a co následně sama zažila. Především mysl každého Evropana je poznamenána dvěma světovými válkami a u Němců navíc rolí, jakou v nich sehrálo Německo.

Autorka popisuje konec 19. století jako dobu, která se odklání od dosavadních hodnot a tradičního životního stylu. Přichází na scénu bezohledný materialismus a cynický ateismus jedněch, střetávající se s dogmatickou strnulostí druhých. V románu je až moc dějových zvrátů, skoro jako ve skutečném životě, chtělo by se říct. Skloňuje se hojně svoboda, kterou si však každý představuje jinak. Zmínka je i o Marxovi.

Ale na závěr, jakoby nečekaně, vkládá autorka do románu cosi jako nadčasové duchovní úvahy: „Kříž je konečně zpodoběním všech hlubších zážitků. Dva trámy, které se protínají: Tak se protíná život a smrt. Ty a já, konání a trpění, zánik a budoucnost. Kříž k nám mluví: Dneska jsi, ale zítra už nebudeš. Chceš trvat a existovat stále, ale jsi prach a nicota. Tvé srdce je plné touhy, ale nauč se odpírat si. Jsi pyšný a vzdorný, proto se staneš pokorným. A zároveň kříž říká: Když se pokoříš, budeš pozdvižen. Když zemřeš, budeš žít. Když se změníš, budeš trvat. Když dáš, dostaneš. Člověk se podívá na kříž a tuší: Tady je v jednom obraze ztělesněn svět, protínající se trámy jsou souřadnice, na nichž a mezi nimiž je umístěn každý život. Každá rozpornost bytí má zde své podobenství. Zde je klíč k rozluštění všech protimluvů.“

A o trochu dále něco jako proroctví či spíš podobenství. Také už je konečně načase vzdát hold nejen autorce Gertrud Fusseneggerové, ale i překladateli Františku Fabianovi: „V zemských hlubinách žhne oheň Hefajstův. Žhne nezkrocený, neuhasitelný. Čas od času vyrazí na povrch ústím sopek, prýští z kráterů, valí ohnivou smrt na kvetoucí krajinu. Potom ale horká láva vychladne. Déšť ji proděraví. Vítr ji obrousí. Vstoupí na ni zvířata a zanechají své stopy. A jednoho dne vzklíčí první zeleň, jednoho dne rodí magma olejnaté plody a víno. Kdo poručí smrtícímu živlu podporovat život? Kdo usmíří jeho divokost a jeho dobromyslnost? Kdo vytríbí z tupé vařící noci půvab, jemnost a radost?“

Po tom všem už ani tak nepřekvapí zdánlivě překvapivý závěr spleťtých dějů, jimiž nás autorka provázela. Katarzi přináší hodná a moudrá Čertova prababička a obětavá a milostiplná, bezmála svatá, Marie. Zdálo se, že když se vytratila víra, není naděje, ale spásu přinesla láska.

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Žena literárního kritika

Františkolázeňská básnířka Alena Vávrová představuje specifickou stálici novější české poezie: vydává jednu sbírku za druhou a její invence ji posiluje v poetickém tvoření už několik desetiletí. O autorčiných knížkách však nepůjde řeč, pouze o jedné epizodě. Nuže, jednoho krásného dne jsme se nečekaně potkali s Alenou Vávrovou na literárněvědné konferenci, na níž nelenila a vystoupila s přednesem jedné své básně, aby prý rozvířila stojaté vody vědeckého čili poněkud suchopárného přemejšlování. V pauze rokování jsme se šli občerstvit, klábosili spolu a v jedné nestřežené chvíli mě Vávrová zaskočila sdělením, že by prý velice ráda poznala mou choť. Proč to, podivil jsem se a dostalo se mi narámně rázného a výmluvného vysvětlení: „Chtěla bych vidět, kdo může být ženou literárního kritika.“ Tumáš čerte kropáč.

Něco na tom skutečně je: kritický koryfej František Xaver Šalda zesnul nesezdán a jak to bylo s otcem zakladatelem či spoluzakladatelem kritiky naší Josefem Krasoslavem Chmelenským, to jsem si ani tehdy, ani později v paměti nevybavil. O jiných kritikách v běhu věků rozumně pomlčme a otočme o nějaký čas příslovečný list. Nuže, jako už mnohokrát předtím jsme s chotí opět zavítali v zimní nesezóně do Františkových Lázní a zrovna tenkrát mrzlo až praštělo, potřebovali jsme se někam sebezáchovně uchýlit. Povšimli jsme si v boční uličce poblíž kolonády vlídně vyhlížejícího bistra (nebo šlo o zakuklenou lázeňskou špeluňku?) a zuby jektajíce vkročili dovnitř. Byla to půvabná i rázovitá jedová chýše, kterou bychom dnes již ve „Frantovkách“ asi hledali marně. Zůstává ve vzpomínkách.

Měli poměrně plno a já zakután do zimního zůstal stát u ověšeného věšáku, zatímco žena se vydala obhlížet dění u pultu, zda by ji něco nezaujalo. Mezitím se k ní od bočního stolku natočila štamgastka Alena Vávrová a bedlivě si ji prohlížela zjevně přemýšlejíc, zda jde o mladší německou důchodkyni anebo o nějakou neznámou paničku z českých končin. Měřila si ji zkoumavě od hlavy k patě a snažila se ji zařadit do nějaké návštěvnícké sorty, leč za věšák nevrhla ni sebemenší pohled. Mou choť nakonec pranic z pultovní nabídky neupoutalo, a tak jsme svižně vyrazili o dům dál a dobře jsme učinili. Sečteno a zváženo: básnířka Vávrová si tak na vlastní oči mohla ozřejmit, jak vypadá a jak se má k světu taková žena literárního kritika, můžeme však pochybovat, zda jí vnitřní zření neomylně napovědělo, že se poblíž ní ocitla žena literárního kritika. Přiznejme, že se jich ve Františkových Lázních pohříchu vyskytuje sakulentsky málo.

AUTOŘI PLŽE

Stanislav Bukovský (1944 Plzeň) - výtvarník a publicista

Milena Hasalová (1983 Plzeň) - modistka, básnířka

Jiří Hlobil (1956 Příbram) - učitel, kulturní činovník, příležitostný básník, žije v Plzni

Petra Kohoutová (1972 Plzeň) - učitelka češtiny pro cizince, prozaička

Peggy Kýrová (1970 Plzeň) - referentka, překladatelka, prozaička a publicistka

Daniel Mikeš (1976 Rokycany) - obchodní manažer, básník, žije v Plasích

Vladimír Novotný (1946 Praha) - bohemista, literární kritik, žije v Chodouni

Jiří Staněk (1948 Karlovy Vary) - vysokoškolský pedagog, publicista, žije v Plzni

Kateřina Štěpánová (2007 Rokycany) - studentka, básnířka, žije ve Starém Plzenci

Marek Velebný (1970 Písek) - recepční, fotograf, prozaik a publicista, žije v Plzni

Vhrsti (1970 Rokycany) - výtvarník, ilustrátor, prozaik, publicista, žije ve Strašicích

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE ČTĚTE

Básnickou vizitku Martiny Kastnerové

Příspěvky k jubileu Jana Valeše

Upoutávku na příští knihu Terezy Olbrichtové a Barbory Salátové

TIRÁŽ

Plž – Plzeňský literární život

Ročník XXV. č. 5, květen 2026

Náklad: 230 ks. ISSN 1213-9890

Vydává Knihovna města Plzně, p.o.

Redakce: Jana Horáková,

e-mail: horakovaj@plzen.eu, tel.: 378 038 206

Listy Ason-klubu: Helena Šlesingerová,

e-mail: slesingerova@plzen.eu, tel.: 378 038 200

Knihovna města Plzně, B. Smetany 13,
301 00 Plzeň, www.knihovna.plzen.eu

Číslo 5 sestavila Jana Horáková

Korektury: Vladimír Gardavský

Obálka, grafická úprava a typografie:

Miloslav Krist - ArtKrist

Tisk: MK-tisk, Miroslav Kratochvíl,

Cukrovarská 8, 301 00 Plzeň

Vydávání je povoleno

Ministerstvem kultury ČR

Evidenční číslo periodického tisku:

MK ČR E 13766

Knihovna **Plzeň**